STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
VERICI TRSTENJAK
přednesené dne 8. září 2009 [1]

Obsah

I – Úvod . . . . . I - 11309

II – Právní rámec . . . . . I - 11309

A – Právo Společenství . . . . . I - 11309

B – Vnitrostátní právo . . . . . I - 11310

III – Skutkový stav a žádost o rozhodnutí o předběžné otázce . . . . . I - 11311

A – Skutkový stav . . . . . I - 11311

B – K první žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a k rozsudku O'Byrne . . . . . I - 11312

C – Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná House of Lords . . . . . I - 11313

IV – Řízení před Soudním dvorem . . . . . I - 11314

V – Argumentace zúčastněných stran . . . . . I - 11314

VI – Právní otázky . . . . . I - 11315

A – K první žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a k rozsudku O'Byrne . . . . . I - 11316

1. K první předběžné otázce: okamžik uvedení výrobku do oběhu . . . . . I - 11316

2. Analýza odpovědi Soudního dvora na první otázku . . . . . I - 11316

a) Několikavrstevná koncepce pojmu „výrobce“ podle článku 3 směrnice 85/374 . . . . . I - 11317

b) Počátek běhu promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 ve světle funkčního výkladu pojmu „výrobce“ . . . . . I - 11319

1 — Původní jazyk: němčina.

3. Ke druhé a třetí otázce: vstup výrobce do probíhajícího řízení formou záměny žalovaného . . . . . I - 11323

4. Analýza odpovědi Soudního dvora na druhou a třetí otázku . . . . . I - 11324

B – Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná House of Lords . . . . . I - 11325

1. Úvodní poznámky . . . . . I - 11325

2. Nemožnost záměny žalovaného v neprospěch výrobce po uplynutí promlčecí lhůty stanovené v článku 11 směrnice 85/374 . . . . . I - 11326

3. Analýza předpokladů uvedených v otázce položené House of Lords a jejich důsledků pro použití směrnice 85/374 . . . . . I - 11330

a) Promlčecí lhůta podle článku 11 směrnice 85/374 a záměna žalovaného před jejím uplynutím . . . . . I - 11330

i) Běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 ve věci, jako je věc v původním řízení . . . . . I - 11330

ii) Možnost záměny účastníků řízení v neprospěch výrobce před uplynutím promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 . . . . I - 11332

b) Důsledky kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu článku 3 směrnice 85/374 . . . . . I - 11333

i) Kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty, příp. odstavce 3 směrnice 85/374 . . . . . I - 11333

ii) Důsledky kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty, příp. odstavce 3 směrnice 85/374 . . . . . I - 11335

4. Shrnutí . . . . . I - 11338

VII – Závěry . . . . . I - 11338

I – Úvod

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná House of Lords se týká výkladu článku 11 směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky [2]. Svou otázkou se překládající soud Soudního dvora dotazuje zejména na to, zda a za jakých podmínek může výrobce jakožto žalovaný vstoupit formou záměny strany sporu do řízení, ve kterém poškozený mylně uplatnil svá práva udělená touto směrnicí vůči dodavateli výrobku, jestliže bylo toto řízení zahájeno před uplynutím desetileté promlčecí lhůty stanovené v článku 11 směrnice 85/374, ale žádost o záměnu žalovaného byla podána až po uplynutí této desetileté lhůty.

2. Zvláštností této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je, že tato předběžná otázka, i když jinak formulována, byla již dříve v rámci téhož sporu Soudnímu dvoru položena High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, soudem nižšího stupně a byla zodpovězena v rozsudku ve věci O'Byrne [3] ze dne 9. února 2006. Vzhledem k tomu, že House of Lords, jako soud rozhodující o opravném prostředku v této věci, má nejasnosti o přesném rozsahu řešení Soudního dvora, položil Soudnímu dvoru tuto předběžnou otázku k novému rozhodnutí.

2 — –Úř. věst. L 210, s. 29; Zvl. vyd. 15/01, s. 257.

3 — Rozsudek ze dne 9. února 2006, O'Byrne (C-127/04, Sb. rozh. s. I-1313).

II – Právní rámec

A – *Právo Společenství*

3. Článek 1 směrnice 85/374 stanoví, že „[v]ýrobce je odpovědný za škodu způsobenou vadou jeho výrobku".

4. Článek 3 směrnice 85/374 zní:

„1. ‚Výrobcem' se rozumí výrobce konečného výrobku, výrobce každé suroviny nebo výrobce součásti a každá osoba, která uvedením svého názvu, ochranné známky nebo jiného rozlišovacího znaku na výrobku vystupuje jako jeho výrobce.

[…]

3. Pokud nelze určit výrobce výrobku, považuje se každý dodavatel výrobku za výrobce, pokud v přiměřené lhůtě neuvědomí poškozenou osobu o totožnosti výrobce nebo osoby, která mu výrobek dodala. Totéž platí v případě dovezeného výrobku, jestliže na tomto výrobku není uvedena totožnost dovozce podle odstavce 2, i když je název výrobce uveden.“

5. Článek 11 směrnice 85/374 stanoví:

„Členské státy ve svých právních předpisech stanoví, že práva udělená poškozené osobě na základě této směrnice zanikají uplynutím deseti let ode dne, kdy výrobce uvedl do oběhu daný výrobek, který způsobil škodu, pokud poškozená osoba mezitím nedala podnět k zahájení řízení proti výrobci.“

B – *Vnitrostátní právo*

6. Směrnice 85/374 byla ve Spojeném království provedena první částí zákona z roku 1987 o ochraně spotřebitele, který nabyl účinnosti dne 1. března 1988.

7. Tímto zákonem byl kromě toho vložen do zákona o promlčení z roku 1980 (Limitation Act 1980) nový oddíl 11 A, jehož odstavec 3 stanoví:

„Žádná žaloba, na kterou se tento článek použije, nemůže být podána po uplynutí lhůty deseti let od relevantního data […]; tento odstavec působí zánik práva podat žalobu uplynutím výše stanovené lhůty deseti let, který nastane bez ohledu na to, zda právo na podání žaloby bylo uplatněno nebo zda lhůty stanovené následujícími ustanoveními tohoto zákona začaly běžet či nikoliv.“

8. Oddíl 35 Limitation Act 1980 stanoví, že záměna žalovaných v rámci probíhajícího řízení je po uplynutí promlčecí lhůty v zásadě zakázána. Ve výjimečných případech přesto mohou procesní předpisy přiznat soudu pravomoc, aby souhlasil s takovou záměnou účastníků řízení i po uplynutí promlčecí lhůty.

9. Pravidlo 19.5 odst. 3 písm. a) Civil Procedure Rules upravuje takovou možnost záměny účastníků řízení po uplynutí promlčecí lhůty v případech mylného podání žaloby vůči nesprávné osobě. Při použití tohoto ustanovení mají vnitrostátní soudy širokou rozhodovací pravomoc. Berou přitom v úvahu skutečnost, že žalovaný ztrácí osvobozující

účinek promlčení, takže žádosti o záměnu žalovaného je i v případě splnění všech podmínek vyhověno pouze tehdy, pokud je to s ohledem na okolnosti případu spravedlivé.

III – Skutkový stav a žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

A – *Skutkový stav*

10. Odpůrce v původním řízení byl jako dítě v lékařské ordinaci ve Spojeném království očkován vakcínou HIB, jejímž výrobcem byla francouzská společnost Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA, která následně změnila název na Aventis Pasteur SA (dále jen „APSA"). Vakcína byla ve Spojeném království distribuována anglickou společností Mérieux UK Limited, která byla 100% dceřinou společností APSA. V roce 1994 založila APSA společný podnik se společností Merck Inc. Mérieux UK Limited byla přeměněna na dceřinou společnost tohoto společného podniku a následně změnila svůj název na Aventis Pasteur MSD (dále jen „APMSD").

11. Vakcína podaná odpůrci v původním řízení patřila do dodávky více vakcín HIB, které APSA odeslala dne 18. září 1992. Dne 22. září 1992 dodávku obdržela APMSD, která fakturu za tuto dodávku společnosti APSA řádně uhradila.

12. Neznámého data, pravděpodobně na konci září 1992 nebo začátkem října 1992, byla část uvedené zásilky, která obsahovala odpůrci podanou vakcínu, prodána společností APMSD Department of Health (ministerstvu zdravotnictví) a dodána touto společností nemocnici určené tímto ministerstvem, která ji poté dodala lékařské ordinaci, ve které byl dne 3. listopadu 1992 očkován žalobce.

13. Následně odpůrce utrpěl závažné poškození mozku. Podle jeho názoru bylo toto poškození způsobeno závadnou vakcínou.

14. Dne 2. listopadu 2000 zahájil odpůrce soudní řízení proti APMSD. Ve výčtu žalobních důvodů předloženém dne 1. srpna 2001 uvedl, že vakcína byla vyrobena společností APMSD a že byla vadná. Ve své obraně předložené dne 29. listopadu 2001 APMSD poukazovala na to, že byla pouhým distributorem vakcíny podané žalobci. Dne 17. dubna

2002 v odpovědi na žádost o potvrzení, zda byla výrobcem, APMSD znovu potvrdila, že nebyla výrobcem, a jako výrobce označila společnost Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA.

15. Dne 16. října 2002 zahájil odpůrce samostatné řízení proti společnosti APSA, ve kterém se domáhal náhrady škody a tvrdil, že APSA byla výrobcem vakcíny. V tomto druhém řízení APSA připustila, že vakcínu vyrobila, ale tvrdila, že žaloba vůči ní je promlčená. Tento výrobek byl dne 18. září 1992 uveden do oběhu tím, že byl zaslán společnosti APMSD, které byl doručen dne 22. září 1992. Desetiletá promlčecí lhůta podle oddílu 11A odst. 3 Limitation Act 1980 tudíž uplynula nejpozději dne 22. září 2002.

16. Kromě tohoto nového řízení proti společnosti APSA odpůrce dne 10. března 2003 požádal, aby v řízení o první žalobě proti společnosti APMSD byla tato společnost jakožto žalovaná nahrazena společností APSA. Svou žádost odůvodnil tím, že v době podání první žaloby v listopadu 2000 se mylně domníval, že výrobcem vakcíny byla APMSD. APSA k této žádosti o záměnu žalovaného uvedla, že vnitrostátní právo je v rozsahu, ve kterém povoluje takovou záměnu po uplynutí lhůty deseti let, neslučitelné s článkem 11 směrnice 85/374. Žalobce tento názor zpochybnil.

B – *K první žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a k rozsudku O'Byrne*

17. Za těchto podmínek se High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, rozhodl přerušit řízení o – v té době k němu podané – první žalobě a položit Soudnímu dvoru tři předběžné otázky. High Court of Justice žádal zejména o objasnění toho, kdy je výrobek ve věci, jako je věc v původním řízení, považován za uvedený do oběhu ve smyslu článku 11 směrnice 85/374 (první otázka), zda může být řízení mylně zahájené proti jiné společnosti, než je výrobce, považováno za „řízení proti výrobci" ve smyslu článku 11 (druhá otázka) a zda za těchto podmínek článek 11 připouští soudem schválenou záměnu žalovaného v neprospěch výrobce, jestliže příslušné řízení bylo zahájeno před uplynutím desetileté lhůty, avšak o záměnu žalovaného bylo požádáno až po uplynutí této lhůty (třetí otázka).

18. V odpovědi na tyto otázky Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne rozhodl takto:

„1. Článek 11 směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za

vadné výrobky musí být vykládán v tom smyslu, že výrobek je uveden do oběhu, když je výrobní proces provedený výrobcem ukončen a výrobek vstupuje do procesu prodeje, kdy je nabízen veřejnosti za účelem používání nebo spotřeby.

2. Pokud je podána žaloba proti společnosti mylně považované za výrobce, ačkoliv ve skutečnosti byl výrobek vyroben jinou společností, přísluší v zásadě vnitrostátnímu právu, aby stanovilo podmínky, za kterých může dojít k záměně účastníka řízení v rámci takové žaloby. Vnitrostátní soud, který zkoumá podmínky, kterým podléhá tato záměna, musí nicméně zajistit, aby byla dodržena osobní působnost směrnice 85/374, jak je určena jejími články 1 a 3."

C – *Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná House of Lords*

19. Po vydání rozsudku O'Byrne vyhověl High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, dne 20. října 2006 žádosti odpůrce o záměnu účastníků řízení z důvodu, že APMSD byla žalobcem omylem uvedena namísto APSA. Společnost APSA podala ke Court of Appeal odvolání, které tento soud dne 9. října 2007 zamítl. House of Lords prohlásil k němu podaný opravný prostředek společnosti APSA za přípustný.

20. V tomto řízení o opravném prostředku má House of Lords rozhodnout, zda je se směrnicí 85/374 slučitelné, jestliže právní předpisy členského státu v případě, jako je ten v původním řízení, připouští záměnu žalovaného za skutečného výrobce. Tato otázka již byla Soudnímu dvoru předložena v druhé a třetí otázce obsažené v první žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a Soudním dvorem byla zodpovězena v rozsudku O'Byrne. Při určení přesného dosahu daného řešení se však House of Lords setkal se značnými výkladovými obtížemi.

21. Za těchto okolností se House of Lords rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující novou předběžnou otázku:

„Je slučitelné se směrnicí o odpovědnosti za vadné výrobky, aby právní předpis členského státu povolil záměnu žalovaného novým žalovaným v řízení o žalobě podané podle

této směrnice po uplynutí desetileté lhůty podle článku 11 směrnice, i když jedinou osobou, která byla v řízení zahájeném během této desetileté lhůty označena za žalovaného, byla osoba, na kterou se článek 3 této směrnice nevztahuje?“

IV – Řízení před Soudním dvorem

22. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 11. června 2008 došla Soudnímu dvoru dne 5. srpna 2008. Během písemné části řízení odpůrce a navrhovatelka v původním řízení, jakož i Komise předložili svá vyjádření. Zástupci odpůrce a navrhovatelky v původním řízení, Rady a Komise se účastnili jednání konaného dne 30. června 2009, kde přednesli vyjádření.

V – Argumentace zúčastněných stran

23. APSA poukazuje na skutečnost, že směrnice 85/374 je založena na mechanizmu složitého vážení zájmů. K vyvážení objektivní odpovědnosti výrobce za vady výrobku stanoví směrnice pro výrobce některé liberační důvody, jakož i další ochranné mechanizmy. Článek 11 v tomto ohledu stanoví, že práva spotřebitele podle této směrnice v každém případě zanikají uplynutím deseti let ode dne, kdy výrobce uvedl daný výrobek do oběhu. Běh této lhůty může být přerušen pouze podáním žaloby proti výrobci ve smyslu článku 3. Jelikož cílem směrnice 85/374 je úplná harmonizace v ní upravených záležitostí, je vymezení výrobce v článku 3 taxativní. Vzhledem ke skutečnosti, že APMSD není výrobcem ve smyslu článku 3, nebyl podáním žaloby proti APMSD běh desetileté promlčecí lhůty přerušen. Práva poškozeného tak uplynutím desetileté lhůty zanikají, takže je vyloučena možnost, aby je poškozený po jejím uplynutí vůči APMSD jako původně žalované nebo vůči APSA jako nové žalované uplatňoval u soudu.

24. Podle odpůrce v původním řízení nebrání směrnice 85/374 vnitrostátní procesní úpravě, podle které může být dodavatel výrobku, proti kterému je před uplynutím desetileté promlčecí lhůty stanovené v článku 11 podána žaloba, za mimořádných okolností v rámci záměny žalovaného nahrazen výrobcem tohoto výrobku i přesto, že žádost o záměnu účastníků řízení byla podána až po uplynutí desetileté promlčecí lhůty. Takovou úpravu je třeba považovat za slučitelnou se směrnicí zejména tehdy, jestliže předpokladem záměny účastníků řízení je, že žalobce *ab initio* chtěl uplatnit svá práva vůči výrobci, a jestliže vnitrostátní soudy

mohou žádost o záměnu žalovaného zamítnout v případě, že se zaměněný žalovaný před uplynutím desetileté lhůty o úmyslu žalobce uplatnit svá práva vůči výrobci nedozvěděl.

25. Podle názoru Komise žádá předkládající soud v podstatě o vysvětlení, zda s ohledem na skutečnosti v původním řízení je záměna žalovaného, která je přípustná podle vnitrostátního práva, slučitelná se směrnicí 85/374 v případě, kdy poškozený před uplynutím desetileté lhůty mylně uplatnil svá práva nikoliv vůči výrobci ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice, nýbrž vůči dodavateli kvalifikovanému jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice a o záměnu žalovaného požádal až po uplynutí desetileté lhůty. Na tuto otázku je třeba podle Komise odpovědět kladně.

VI – Právní otázky

26. Touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce pokládá předkládající soud Soudnímu dvoru otázku, která již byla v rámci téhož sporu položena High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, jako soudem nižšího stupně a Soudním dvorem byla zodpovězena v rozsudku O'Byrne [4].

27. I když první rozsudek ve věci O'Byrne je pravomocným rozhodnutím Soudního dvora, které je závazné nejen pro předkládající soud, ale i pro všechny soudy rozhodující v téže věci, je druhé položení stejné otázky v rámci téhož sporu přípustné [5]. Podle ustálené judikatury může být druhé položení stejné otázky odůvodněno zejména tehdy, pokud má vnitrostátní soud potíže s pochopením a uplatněním rozsudku, pokud se na Soudní dvůr obrací s novou právní otázkou nebo pokud mu předloží nová hlediska, která Soudnímu dvoru mohou umožnit dát na otázku, o které již jednou rozhodl, jinou odpověď [6]. V zásadě přísluší vnitrostátnímu soudu posoudit, zda mu stávající rozhodnutí o předběžné otázce poskytuje odpověď dostačující k tomu, aby mohl rozhodnout, nebo zda považuje za nutné položit novou předběžnou otázku [7].

28. Za těchto okolností budu nejdříve analyzovat rozsudek O'Byrne. Z této analýzy budu poté vycházet při vypracování návrhu odpovědi na novou předběžnou otázku.

4 — Uvedeném v poznámce pod čarou 3.

5 — Rengeling, H.-W./Middeke, A./Gellermann, M., Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union, Mnichov 2003, § 10, bod 87.

6 — Rozsudek ze dne 11. června 1987, Pretura di Salò (14/86, Recueil, s. 2545, bod 12), a usnesení ze dne 5. března 1986, Wünsche (69/85, Recueil, s. 947, bod 15).

7 — Srov. k tomu Dauses, A., „P – Gerichtsbarkeit der EU", in: Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts (vydal Dauses, M.), P. II, bod 224 (EL 23).

A – *K první žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a k rozsudku O'Byrne*

1. K první předběžné otázce: okamžik uvedení výrobku do oběhu

29. V rozsudku O'Byrne musel Soudní dvůr nejdříve rozhodnout, zda v případě, že je výrobek prodán výrobní společností dceřiné distribuční společnosti a tou prodán třetí osobě, musí být článek 11 směrnice 85/374 vykládán v tom smyslu, že k uvedení výrobku do oběhu dochází v okamžiku převedení výrobku z výrobní společnosti na dceřinou společnost, nebo když je tento výrobek převeden touto dceřinou společností na třetí osobu.

30. V odpovědi na tuto otázku Soudní dvůr zdůraznil, že časové omezení práva poškozeného obsažené v článku 11 směrnice 85/374 má neutrální povahu. Určení časových mezí, ve kterých musí být žaloba poškozené osoby podána, musí tudíž odpovídat objektivním kritériím [8].

31. Soudní dvůr následně stanovil zásadu, že výrobek musí být považován za uvedený do oběhu ve smyslu článku 11 směrnice, když je ukončen výrobní proces provedený výrobcem a výrobek vstupuje do procesu prodeje, kdy je nabízen veřejnosti za účelem používání nebo spotřeby. V tomto ohledu je v zásadě bez významu skutečnost, zda byl výrobek prodán výrobcem přímo uživateli nebo spotřebiteli nebo zda byl tento prodej uskutečněn s jedním nebo více dodavateli [9].

32. Pokud však mezi výrobcem a dodavatelem existuje tak úzký vztah, že dodavatel je ve skutečnosti zapojen do výrobního procesu, vztahuje se i na tohoto dodavatele pojem „výrobce" ve smyslu článku 11 směrnice a platí, že pouhé převedení na tohoto dodavatele nelze považovat za uvedení do oběhu. Rozhodnout o existenci takového úzkého vztahu přísluší vnitrostátnímu soudu [10].

2. Analýza odpovědi Soudního dvora na první otázku

33. V odpovědi na první předběžnou otázku Soudní dvůr konstatoval, že výrobek je uveden do oběhu v zásadě v okamžiku, kdy výrobce převede výrobek na dodavatele. Jestliže mezi výrobcem a dodavatelem existuje tak úzký vztah, že dodavatel je ve skutečnosti součástí výrobního procesu, je tento dodavatel také

8 — Rozsudek O'Byrne (uvedený v poznámce pod čarou 3, bod 26).

9 — Tamtéž, bod 27 a násl.

10 — Tamtéž, bod 29 a násl.

považován za výrobce ve smyslu článků 7 a 11 směrnice 85/374. V takovém případě je výrobek uveden do oběhu v okamžiku, kdy dodavatel, který je kvalifikován jako výrobce, převede výrobek na třetí osobu.

34. Jelikož pojem „výrobce“ použitý v čl. 7 odst. 11 směrnice odkazuje na legální definici výrobce obsaženou v článku 3, rozhodl se Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne pro funkční výklad pojmu „výrobce“ ve smyslu článku 3. Abych mohla zjistit přesný dosah a význam tohoto funkčního výkladu, představím nejdříve jednotlivé kategorie výrobce podle článku 3 a poté vysvětlím, na které kategorie výrobce se tento výklad Soudního dvora vztahoval. Následně objasním, jak tento funkční výklad zapadá do úpravy promlčení stanovené směrnicí 85/374.

a) Několikavrstevná koncepce pojmu „výrobce“ podle článku 3 směrnice 85/374

35. Při stanovení osobní působnosti směrnice 85/374 vycházel zákonodárce ze složité, několikavrstevné koncepce pojmu „výrobce“, která je uvedena v článku 3 a zahrnuje čtyři různé kategorie výrobce:

(1) výrobce *stricto sensu*, který vyrábí konečný výrobek, surovinu nebo součást (čl. 3 odst. 1 první část věty);

(2) kvazivýrobce, který uvedením svého názvu, ochranné známky nebo jiného rozlišovacího znaku na výrobku vystupuje jako jeho výrobce (čl. 3 odst. 1 druhá část věty);

(3) dovozce, který v rámci své obchodní činnosti doveze do Společenství výrobek za účelem jeho distribuce (čl. 3 odst. 2);

(4) dodavatel výrobku, který výrobek distribuuje, pokud nelze určit výrobce výrobku – nebo v případě dovezených výrobků dovozce – a dodavatel v přiměřené lhůtě neuvede totožnost výrobce nebo osoby, která mu výrobek dodala (čl. 3 odst. 3).

36. Tím, že Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne zdůraznil, že subjekt, který je formálně součástí distribuční sítě, může být díky svému napojení na výrobní proces funkčně považován za výrobce, zařadil ho implicitně, ale jasně do kategorie výrobce *stricto sensu* ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty. Pouze výrobce *stricto sensu* řídí výrobní proces, a je tudíž schopen tento proces zapojením dalších subjektů utvářet.

37. Funkční výklad pojmu „výrobce" použitý v rozsudku O'Byrne se tudíž vztahuje na kategorii výrobce *stricto sensu* ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374. Naopak ostatní kategorie výrobce nejsou tímto funkčním výkladem pojmu „výrobce" dotčeny.

38. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby rozhodl, zda v konkrétním případě má být dovozce funkčně považován za výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty. V této souvislosti však Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne konstatoval [11], že k posouzení toho, zda mezi výrobcem a dodavatelem existuje tak úzký vztah, že dodavatel je ve skutečnosti součástí výrobního procesu, je v zásadě irelevantní otázka, zda se v případě výrobce a dodavatele jedná o rozdílné právnické osoby. Stejně tak není podstatné, zda výrobce *stricto sensu* dotčené výrobky tomuto subjektu vyfakturoval a ten zaplatil stejnou kupní cenu jako každý jiný kupující. Irelevantní je také, kdo byl v jakém okamžiku vlastníkem výrobku. Relevantní je naproti tomu otázka, zda se jedná o podniky vykonávající odlišné výrobní činnosti, nebo naopak o podniky, z nichž jeden, dceřiná společnost, jedná pouze jako distributor nebo jako uschovatel výrobku vyrobeného mateřskou společností.

39. S ohledem na tyto skutečnosti je pro funkční kvalifikaci dodavatele jako výrobce výrobku ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374 třeba odpovědět na zásadní otázku, zda si výrobce po převedení výrobku na tohoto dodavatele, který tvoří formální součást distribučního řetězce, *de facto* ponechává kontrolu nad převedeným výrobkem [12]. Bude tomu tak zejména v případě, kdy dodavatel samostatně neurčuje své chování na trhu, ale řídí se pokyny, které mu uděluje ovládající výrobce.

11 — Tamtéž, bod 30 a násl.

12 — V tomto smyslu také generální advokát L. A. Geelhoed ve stanovisku ve věci O'Byrne (uvedeném v poznámce pod čarou 3, bod 43), podle kterého referenčním kritériem musí být kontrola nebo vzdání se kontroly nad výrobkem. Srov. také Viney, G./Jourdain, P., Les conditions de la responsabilité, 3. vyd., Paříž 2006, s. 881; Jourdain, P., „Responsabilité civile. Responsabilités spéciales. Produits défectueux", *RTD civ.* 2006, s. 331, 333.

40. O otázce převedení faktické kontroly nad výrobkem musí rozhodnout vnitrostátní soudy v konkrétním případě a se zvláštním zřetelem na proces výroby a distribuce stanovený výrobcem. Nelze však přehlédnout, že při transakcích v rámci koncernu nedochází převedením výrobku obvykle ke ztrátě kontroly, zejména pokud se v situaci, jaká nastala ve věci v původním řízení, jedná o dodávku od výrobce jeho 100% dceřiné společnosti.

41. Při předání výrobku výrobcem 100% dceřiné společnosti, která náleží do distribučního řetězce, se lze tudíž domnívat, že si výrobce ponechává kontrolu nad výrobkem do té doby, dokud tato dceřiná společnost neprodá výrobek osobě nebo subjektu stojícímu mimo koncern. Tuto domněnku lze vyvrátit. Hospodářská realita je příliš složitá, než aby bylo možné bez přihlédnutí k okolnostem konkrétního případu konstatovat, že výrobce neztrácí kontrolu nad výrobkem, jestliže ho převádí na subjekt v rámci koncernu. Protidůkaz ztráty kontroly, jakož i přesný okamžik převedení výrobku však musí předložit výrobce, který tak nese nejen důkazní břemeno, ale také důkazní riziko. Aby z důvodu pro spotřebitele nepřehledných vztahů v rámci koncernu v této souvislosti nedocházelo k procesnímu zvýhodnění výrobce, musí tento protidůkaz splňovat přísné požadavky.

42. Není-li předložen protidůkaz ztráty kontroly při převodu v rámci koncernu, je třeba dodavatele, který je 100% dceřinou společností výrobce, od kterého také výrobek obdržel, kvalifikovat spolu s mateřskou společností jako výrobce tohoto výrobku ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374.

b) Počátek běhu promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 ve světle funkčního výkladu pojmu „výrobce“

43. Při funkčním výkladu pojmu „výrobce“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374 je dostatečně zohledněna rovnováha mezi zájmy spotřebitelů a výrobců zavedená uvedenou směrnicí. To se projeví především v souvislosti se stanovením začátku běhu promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice, kterého se týkala první otázka položená High Court of Justice.

44. Z hlediska promlčení stanoví směrnice 85/374 dvojí časové omezení odpovědnosti výrobce.

45. Článek 10 odst. 1 jednak stanoví tříletou promlčecí lhůtu, která začíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě, vadě a totožnosti výrobce. I když je tato promlčecí lhůta relativně krátká, umožňuje skutečnost, že začne běžet až od okamžiku, kdy se poškozený dozví, nebo z nedbalosti nedozví o hlavních skutečnostech odůvodňujících nárok, že začne běžet až po mnoha letech po prvním použití výrobku. Kromě toho se podle čl. 10 odst. 2 na tuto promlčecí lhůtu použijí právní předpisy členských států, kterými se upravuje stavění nebo přerušení běhu promlčecí lhůty.

46. Článek 11 směrnice kromě této „proměnlivé“ tříleté promlčecí lhůty stanoví ještě „pevnou“ desetiletou promlčecí lhůtu, která začíná běžet okamžikem uvedení výrobku do oběhu, přerušena může být pouze podáním podnětu k zahájení řízení proti výrobci a po jejím uplynutí zanikají práva udělená poškozenému touto směrnicí [13].

47. Ačkoliv Soudní dvůr v rozsudku O’Byrne s odkazem na desátý bod odůvodnění směrnice 85/374 zdůraznil, že tato desetiletá promlčecí lhůta zaručuje všem dotčeným osobám právní jistotu a má v tomto směru neutrální povahu, nelze podle mého názoru přehlížet skutečnost, že v celkovém kontextu směrnice má článek 11 především neutralizační účinek ve prospěch výrobce.

48. Jak ve svém stanovisku ze dne 2. června 2005 ve věci O’Byrne správně uvedl generální advokát L. A. Geelhoed [14], směrnice 85/374 směřuje k ochraně spotřebitele tím, že zavádí objektivní odpovědnost výrobce, i když

13 — Jelikož práva udělená směrnicí zanikají uplynutím desetileté lhůty podle článku 11, není tato lhůta v teorii obecně považována za promlčecí lhůtu, ale za „prekluzivní lhůtu“, která je ve vnitrostátním právu definována, mimo jiné, jako „propadná lhůta, ke které se přihlíží z úřední povinnosti“ (Graf von Westphalen, F., Produkthaftungshandbuch, svazek 2, 2. vydání, Mnichov 1999, § 79 bod 15), „vervaltermijn“ (Dommering-van Rongen, L., Productaansprakelijkheid, Amsterdam 2000, s. 92 a další), „délai d’extinction“ (le Tourneau, Ph., Droit de la responsabilité et des contrats, 6. vydání, Paříž 2006, bod 8461). Používání výrazů vytvořených v rámci vnitrostátního práva však s sebou nese riziko, že tyto výrazy a z nich plynoucí zásady procesního práva budou použity přímo při výkladu článku 11 směrnice. Kromě toho desátý bod odůvodnění směrnice obsahuje výslovný odkaz na „jednotnou omezující lhůtu pro uplatnění nároku na náhradu škody“. Za těchto okolností Soudní dvůr v rozsudku O’Byrne (uvedeném v poznámce pod čarou 3), jakož i generální advokát L. A. Geelhoed ve svém stanovisku v této věci popsali tuto desetiletou lhůtu podle článku 11 směrnice 85/374 jako lhůtupromlčecí, přičemž tento výraz je třeba chápat ve smyslu práva Společenství.

14 — Stanovisko generálního advokáta L. A. Geelhoeda ve věci O’Byrne (uvedené v poznámce pod čarou 3, bod 29).

s možností vyvinění, byla-li škoda způsobena vadou jeho výrobku. Tato objektivní odpovědnost výrobce vyplývá přímo z druhého bodu odůvodnění směrnice 85/374, podle kterého odpovědnost bez zavinění na straně výrobce je jediným prostředkem, jak by mohl být přiměřeně vyřešen problém spojený s moderní technologickou výrobou [15]. Tato klasifikace objektivní odpovědnosti je potvrzena analýzou směrnice podle jejího znění a systematiky. Škoda, která má být nahrazena, je popsána jako škoda způsobená vadou výrobku, nezávisle na nedbalostním nebo protiprávním jednání výrobce [16]. V této souvislosti je podle článku 6 směrnice 85/374 kritériem závadnosti výrobku legitimní očekávání spotřebitele, a nikoliv splnění povinnosti řádné péče ze strany výrobce [17].

49. Objektivní odpovědnost výrobce je časově omezená a podle článku 11 směrnice 85/374 zaniká nejpozději uplynutím deseti let od okamžiku, kdy výrobce uvedl daný výrobek do oběhu. Tato pevná desetiletá lhůta je odůvodněna zejména skutečností, že objektivní odpovědnost zatěžuje výrobce více než

15 — Srov. k tomu pouze Borghetti, J.-S., La responsabilité du fait des produits. Etude de droit comparé, Paříž 2004, bod 434 s. 432 a násl.

16 — Srov. Taschner, H. C., „Product liability: basic problems in comparative law perspective", in: *Product Liability in Comparative Perspective* (vyd.: Fairgrieve, D.), Cambridge 2005, s. 155, 161, který zdůrazňuje, že článek 4 směrnice 85/374 na skutkové úrovni předpokládá pouze škodu, vadu a příčinnou souvislost, přičemž jednání výrobce není relevantní. Odpovědnost výrobce není tudíž „fault based", ale „defect based".

17 — Otázka právně dogmatické kvalifikace odpovědnosti výrobce nicméně vedla, zejména v německé literatuře, k živé právní diskusi, v rámci které byla navrhována nejen jako objektivní odpovědnost, ale dokonce jako přísná objektivní odpovědnost, nebo jako kombinace různých prvků zavinění a objektivní odpovědnosti v závislosti na typu vady, či dokonce jako kombinace přísné objektivní odpovědnosti a objektivní odpovědnosti za vadu výrobku (srov. pouze Oechsler, J. in: Staudinger, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, díl 2, Berlín 2002, Einl zum ProdHaftG, bod 27). Také v jiných právních řádech je otázka týkající se právní povahy odpovědnosti výrobce v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy zodpovězena různými způsoby, mimo jiné použitím výrazů jako „responsabilité quasi objective", „responsabilité mixte" (le Tourneau, Ph., dílo citované v poznámce pod čarou 13, bod 8350) nebo „responsabilité de plein droit" ve francouzské právní nauce, „risicoaansprakelijkheid" (van Empel, M./Ritsema, H. A., Aansprakelijkheid voor producten, 2. vydání, Deventer 1992, s. 53) a „risicoaansprakelijkheid met schuldelementen" (Dommering-van Rongen, L., dílo citované v poznámce pod čarou 13, s. 36) v nizozemské právní nauce, „objectieve aansprakelijkheid met eerbiedigend karakter" v belgické právní nauce (Wuyts, D., „Productaansprakelijkheid: een Richtlijn voor (n)iets?", *TBBR* 2008, s. 3, 7). Při této diskuzi nebylo většinou zohledněno, že směrnicí 85/374 byla zavedena úprava odpovědnosti na úrovni Společenství a že výrazy týkající se odpovědnosti, které jsou používány ve vnitrostátním právu, nemohou být automaticky používány. Jelikož ze znění, účelu a struktury směrnice 85/374 vyplývá, že předpokladem vzniku odpovědnosti není zavinění, je v ní upravená odpovědnost podle práva Společenství považována za odpovědnost objektivní (správně Taschner, H. C./Frietsch, E., Produkthaftungsgesetz und EG-Produkthaftungsrichtlinie, Mnichov 1990, 2. vydání, článek 1 směrnice, bod. 2. Srov. také Bar, C., Gemeineuropäisches Deliktsrecht, svazek II, Mnichov 1999, bod 391, který tuto odpovědnost popisuje jako velmi odlišnou od pouhého mechanismu přičítání).

tradiční systémy smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti. S cílem nebránit technické inovaci [18], omezit další zatížení výrobce a umožnit pokrytí odpovědnosti za škodu pojištěním [19] považoval zákonodárce za nezbytné objektivní odpovědnost časově omezit, a zaručit tak výrobcům pevné, v rámci Společenství jednotné konečné datum.

50. V rámci celkové systematiky směrnice 85/374 je třeba horní hranici odpovědnosti výrobce stanovenou v článku 11 považovat za protiváhu objektivní povahy odpovědnosti za vady výrobku. Z toho přímo plyne, že posunutí okamžiku běhu této promlčecí lhůty musí mít také nutně vliv na rovnováhu zájmů mezi výrobci a spotřebiteli sledovanou směrnicí. Začne-li promlčecí lhůta běžet později, zvýší se nejen ochrana spotřebitele, ale také riziko vzniku odpovědnosti výrobce. Dřívější zahájení běhu promlčecí lhůty naopak snižuje ochranu spotřebitele a současně také riziko vzniku odpovědnosti výrobce.

51. Aby nedocházelo k neodůvodněnému zkrácení promlčecí lhůty v neprospěch spotřebitele, nepovažoval Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne při výkladu pojmu „uvedení do oběhu" za okamžik zahájení běhu lhůty na prvním místě hmotné převedení výrobku výrobcem na jiný subjekt, ale spíše okamžik ukončení výrobního procesu provedeného výrobcem a jím v této souvislosti prováděné kontroly. Přitom platí, že převedení výrobku na dceřinou společnost, která je formálně součástí distribučního řetězce, není považováno za uvedení do oběhu, jestliže je tento převod uskutečněn pouze v rámci koncernu, aniž by při něm výrobce ztratil kontrolu nad výrobkem.

52. Soudní dvůr tak využil funkčního výkladu pojmu „výrobce" ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374, aby zabránil tomu, že by v důsledku transakcí uskutečněných v rámci koncernu mohla promlčecí lhůta začít běžet, aniž by výrobce nad výrobkem ztratil kontrolu. Z opačného řešení by totiž vyplývalo, že by prostřednictvím skladování a ucho-

18 — Ačkoliv výrobce není podle čl. 7 písm. e) směrnice odpovědný, pokud prokáže, že stav vědeckých a technických znalostí v době uvedení výrobku do oběhu nebyl takový, aby umožnil odhalit vadu, nese výrobce důkazní břemeno, a tudíž i důkazní riziko, aby toto prokázal. Tento liberační důvod tudíž pouze částečně vylučuje riziko bránění inovacím, které s sebou objektivní odpovědnost za vadu výrobku nese. V této souvislosti je v jedenáctém bodě odůvodnění směrnice 85/374 správně zdůrazněno, že výrobky podléhají vlivu času, vypracovávají se přísnější bezpečnostní normy a postupuje pokrok vědy a techniky, takže by nebylo rozumné činit výrobce odpovědným za vadu jeho výrobku po neomezenou dobu.

19 — V příslušné právní teorii se poukazuje především na pojistitelnost rizik spojených s faktickou odpovědností za výrobky jako hlavní důvod pro zavedení desetileté promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374; srov. Borghetti, J.-S. (dílo citované v poznámce pod čarou 15), s. 491 a násl.; van Wassenaer van Catwijck, A., *Productenaansprakelijkheid* in Europees verband, 2. vydání, Zwolle 1991, s. 104; Kullmann, H. J., Produkthaftungsgesetz, 2. vydání, Berlín 1997, s. 149.

vávání v rámci koncernu byla výrobci poskytnuta možnost podstatně zkrátit desetiletou promlčecí lhůtu [20], což by opět vedlo k narušení rovnováhy mezi výrobcem a spotřebitelem sledované směrnicí.

3. Ke druhé a třetí otázce: vstup výrobce do probíhajícího řízení formou záměny žalovaného

53. Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu, na které Soudní dvůr na základě předběžné otázky odpověděl v rozsudku O'Byrne, bylo, zda může být ve vnitrostátních právních předpisech soudům přiznána posuzovací pravomoc, aby s řízením, které bylo zahájeno proti společnosti mylně považované za výrobce, bylo zacházeno jako „s řízením proti výrobci" ve smyslu článku 11 směrnice 85/374 (druhá otázka), a zda článek 11 v této souvislosti dovoluje vnitrostátní právní úpravu, na základě které může výrobce formou záměny účastníků řízení vstoupit jako žalovaný do řízení, které bylo před uplynutím desetileté lhůty zahájeno proti nesprávné společnosti, i když žádost o záměnu účastníků řízení byla podána až po uplynutí této lhůty a proti tomuto výrobci nebylo v souvislosti s dotčeným výrobkem ve stanovené lhůtě zahájeno žádné jiné soudní řízení (třetí otázka).

54. V odpovědi na tyto – společně zkoumané – otázky Soudní dvůr zaprvé konstatoval, že směrnice nestanoví procesní nástroje, které je třeba použít, pokud poškozená osoba podává žalobu na náhradu škody a dopustí se omylu ohledně osoby výrobce. V zásadě tak přísluší vnitrostátnímu procesnímu právu, aby stanovilo podmínky, za kterých může dojít k záměně účastníků řízení v rámci takové žaloby [21].

55. Soudní dvůr dále zdůraznil, že cílem směrnice byla úplná harmonizace v ní upravených záležitostí a určení okruhu odpovědných osob provedené v jejích článcích 1 a 3 je třeba považovat za taxativní. V rámci této úpravy mohou být jiné osoby považovány za výrobce pouze v taxativně uvedených případech [22].

56. Vzhledem k těmto úvahám dospěl Soudní dvůr v odpovědi na druhou a třetí otázku k závěru, že v případě, jako je ten v původním řízení, přísluší v zásadě vnitrostátnímu právu, aby stanovilo podmínky, za kterých může

20 — V tomto smyslu také generální advokát L. A. Geelhoed ve svém stanovisku ve věci O'Byrne (uvedeném v poznámce pod čarou 3, bod 48 a další).

21 — Rozsudek O'Byrne (uvedený v poznámce pod čarou 3, bod 34).

22 — Tamtéž, body 35 a 37.

dojít k záměně účastníků. Vnitrostátní soud, který zkoumá podmínky, jimž podléhá tato záměna, musí nicméně zajistit, aby byla dodržena osobní působnost směrnice určená v jejích článcích 1 a 3 [23].

4. Analýza odpovědi Soudního dvora na druhou a třetí otázku

57. Hlubší analýza rozsudku O'Byrne mě vede k závěru, že odpověď Soudního dvora na druhou a třetí otázku, a zejména požadavek, aby vnitrostátní soud při posuzování předpokladů na záměnu účastníků řízení zajistil dodržování osobní působnosti směrnice 85/374, připouští dva zásadně odlišné výklady.

58. Zaprvé by tento rozsudek mohl být vykládán v tom smyslu, že záměna účastníků řízení platná podle vnitrostátního práva může splňovat požadavky směrnice 85/374 v případě, kdy „zaměňovaný" žalovaný spadá do osobní působnosti směrnice 85/374 a řízení je mylně – a tedy v dobré víře –, avšak ve lhůtě zahájeno proti jiné společnosti než výrobci, i v případě, kdy je žádost o záměnu účastníků řízení podána až po uplynutí desetileté lhůty. Z tohoto výkladu zjevně vycházel High Court of Justice ve svém rozhodnutí ze dne 20. října 2006, kterým vyhověl žádosti odpůrce o povolení záměny účastníků řízení. Zdá se, že i House of Lords se přiklání k tomuto výkladu.

59. Ačkoliv je tento první výklad v souladu se zněním výroku, podle mého názoru rozsudek O'Byrne obsahuje několik náznaků, že Soudní dvůr ve skutečnosti dospěl k opačnému závěru.

60. Ve prospěch tohoto druhého výkladu hovoří celková analýza rozsudku O'Byrne se zvláštním zřetelem na přeformulování druhé a třetí otázky Soudním dvorem. Soudní dvůr spojil obě tyto otázky do jedné a odpověděl v tom smyslu, že podmínky, za kterých může dojít k záměně účastníka, stanoví v zásadě vnitrostátní právo, avšak vnitrostátní soudy, které zkoumají předpoklady takové záměny, nesmí rozšířit osobní působnost směrnice.

61. Vzhledem k tomuto pokynu respektovat osobní působnost směrnice 85/374 bylo v odpovědi na druhou otázku vyloučeno, aby bylo s řízením, které bylo zahájeno proti

23 — Tamtéž, bod 39.

společnosti mylně považované za výrobce, zacházeno jako „s řízením proti výrobci“ ve smyslu článku 11, jelikož by to znamenalo, že by společnost, na kterou se pojem „výrobce“ ve smyslu článku 3 nevztahuje, byla v rozporu s osobní působností směrnice 85/374 kvalifikována jako výrobce.

62. Ze záporné odpovědi na druhou otázku vyplývá, že na třetí otázku je třeba ze stejných důvodů odpovědět záporně. Jelikož řízení, které bylo zahájeno proti společnosti mylně považované za výrobce, nemůže být považováno za „řízení proti výrobci“, nemá účinky přerušující běh promlčení ve smyslu článku 11 směrnice 85/374 a nároky vůči skutečnému výrobci, pokud proti němu není zahájeno samostatné řízení, zanikají uplynutím desetileté promlčecí lhůty. Z uvedených důvodů je vyloučeno, aby výrobce formou záměny účastníků řízení následně vstoupil jako žalovaný do již zahájeného řízení, ve kterém byly již zaniklé nároky uplatněny vůči jiné společnosti. Jinak by bylo s řízením proti jiné společnosti jako výrobcem *de facto* zacházeno jako s řízením proti skutečnému výrobci, což Soudní dvůr v odpovědi na druhou otázku vyloučil.

B – *Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná House of Lords*

1. Úvodní poznámky

63. Podstatou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 11. června 2008 je žádost House of Lords o nové přezkoumání otázky, zda by za podmínek, jaké jsou dány v původním řízení, byla záměna žalovaného slučitelná se směrnicí 85/374. Při formulaci této otázky House of Lords vycházel z předpokladu, že dodavatel, jímž je společnost APMSD, původně žalovaný v původním řízení, nemůže být považován za výrobce ve smyslu článku 3 směrnice 85/374 a že žádost o záměnu účastníků řízení byla podána až po uplynutí desetileté promlčecí lhůty stanovené v článku 11 směrnice.

64. APSA však tvrdí, že v původním řízení ještě nebyla definitivně vyřešena otázka, zda by APMSD mohla být považována za výrobce ve smyslu článku 3 směrnice 85/374. Stejně tak nebylo rozhodnuto, zda žaloba proti společnosti APSA ze dne 16. října 2002 byla či nebyla podána před uplynutím desetileté lhůty podle článku 11 směrnice. Na základě informací obsažených ve spise uvedla v této souvislosti zejména Komise, že APMSD má být považována za výrobce ve smyslu článku 3 směrnice a že otázka by měla být odpovídajícím způsobem přeformulována.

65. Ačkoliv není Soudní dvůr povolán, aby sám zhodnotil skutkový stav sporu v původním řízení, může poskytnout předkládajícímu soudu s ohledem na zvláštnosti tohoto skutkového stavu užitečné pokyny, které mu ulehčí řešení sporu v původním řízení.

66. Vzhledem k uvedeným skutečnostem budu nejdříve analyzovat předběžnou otázku, jak ji formuloval House of Lords. Poté budu zkoumat předpoklady, ze kterých vycházel House of Lords, a zvažovat jejich možné důsledky na odpověď na předběžnou otázku.

2. Nemožnost záměny žalovaného v neprospěch výrobce po uplynutí promlčecí lhůty stanovené v článku 11 směrnice 85/374

67. Hlavní otázkou, kterou je v rámci odpovědi na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce třeba zodpovědět, je, zda a za jakých podmínek může vnitrostátní právo poškozenému umožnit, aby po uplynutí promlčecí lhůty uvedené v článku 11 směrnice 85/374 vstoupil výrobce jako žalovaný do řízení, které bylo před uplynutím promlčecí lhůty mylně zahájeno proti dodavateli, a uplatnit tak práva udělená směrnicí vůči výrobci před soudem.

68. Podle mého názoru je taková záměna žalovaného v neprospěch výrobce, který je v důsledku uplynutí desetileté promlčecí lhůty osvobozen od odpovědnosti, neslučitelná se směrnicí 85/374.

69. Především je třeba poukázat na to, že podle ustálené judikatury harmonizuje směrnice 85/374 právní a správní předpisy členských států v plném rozsahu. Prostor pro uvážení, jaký mají členské státy při úpravě odpovědnosti za vadné výrobky, byl v plném rozsahu vymezen samotnou směrnicí 85/374 a musí být vyvozen z jejího znění, cíle a systematiky [24].

70. Soudní dvůr v ustálené judikatuře obdobně konstatoval, že článek 13 směrnice 85/374, podle kterého se směrnice nedotýká žádných práv, která může poškozená osoba mít podle právních předpisů o smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti nebo na základě zvláštního systému odpovědnosti existujícího v okamžiku oznámení této směrnice, nemůže

24 — Rozsudky ze dne 4. června 2009, Moteurs Leroy Somer (C-285/08, Sb. rozh. s. I-4733, body 20 a násl.); ze dne 10. ledna 2006, Skov Æg (C-402/03, Sb. rozh. s. I-199, body 22 a násl.); ze dne 25. dubna 2002, Komise v. Francie (C-52/00, Recueil, s. I-3827, body 16 a 24); ze dne 25. dubna 2002, Komise v. Řecko (C-154/00, Recueil, s. I-3879, body 12 a 20), a ze dne 25. dubna 2002, González Sánchez (C-183/00, Recueil, s. I-3901, bod 25).

být vykládán v tom smyslu, že umožňuje členským státům zachovat jiný obecný režim odpovědnosti za vadné výrobky, nežli je režim, který stanoví uvedená směrnice [25].

71. V souladu s těmito požadavky stanoví směrnice 85/374 nejen spodní, ale i horní hranici objektivní odpovědnosti výrobce za výrobek [26], přičemž promlčení podle článku 11 je třeba jednoznačně považovat za časové stanovení horní hranice odpovědnosti.

72. Z doslovného a systematického výkladu článku 11 směrnice 85/374 v této souvislosti jasně vyplývá, že práva poškozené osoby proti dotyčnému výrobci, udělená na základě této směrnice, zcela zanikají uplynutím deseti let. V různých jazykových verzích tohoto ustanovení je zánik práv popsán mimo jiné výrazy „prenehajo“, „erlöschen“, „shall be extinguished“, „s'éteignent“, „se extinguirán“, „si estinguono“, „komen te vervallen“. Znění tohoto ustanovení tedy nijak neodůvodňuje domněnku, že by práva udělená směrnicí mohla po svém zániku z jakéhokoliv důvodu znovu ožít.

73. Výklad, že uplynutím promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 dochází k nezvratnému zániku směrnicí udělených práv poškozeného vůči osvobozenému výrobci, je kromě toho v souladu s judikaturou Soudního dvora týkající se účelu této směrnice.

74. S odkazem na první bod odůvodnění směrnice 85/374 Soudní dvůr v ustálené judikatuře rozhodl, že tato směrnice má nejen odstranit rozdíly ohledně úrovně ochrany spotřebitelů, ale rovněž zajistit nenarušenou hospodářskou soutěž mezi hospodářskými subjekty a usnadnit volný pohyb zboží [27].

75. Při srovnání těchto tří cílů právní úpravy nemá ochrana spotřebitele v rámci směrnice

25 — Rozsudky Moteurs Leroy Somer (bod 22), Skov Æg (bod 39), Komise v. Francie (bod 21), Komise v. Řecko (bod 17) a González Sánchez (bod 30), uvedené v poznámce pod čarou 24.

26 — Směrnice 85/374 ovšem nevylučuje použití odlišných vnitrostátních režimů smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti, pokud jsou založeny na odlišných základech. Srov. Magnus, U., „Die Produkthaftung des Zwischenhändlers vor dem EuGH“, *GPR* 2006, s. 121, 123, který v této souvislosti výstižně zdůrazňuje, že směrnice by neměla být považována za úpravu celého komplexu odpovědnosti za výrobek, ale představuje pouze část – avšak zcela harmonizovanou – úpravy tohoto problému prostřednictvím objektivní odpovědnosti.

27 — Rozsudky Moteurs Leroy Somer (bod 29), Komise v. Francie (bod 17), Komise v. Řecko (bod 13) a González Sánchez (bod 26), uvedené v poznámce pod čarou 24.

85/374 ve vztahu k dalším dvěma cílům [28] žádnou přednost, na rozdíl od mnoha dalších směrnic týkajících se spotřebitele [29]. Cílem směrnice 85/374 je dosažení spravedlivého rozdělení rizika mezi poškozenou osobu a výrobce, což je mimo jiné výslovně potvrzeno i v sedmém bodu odůvodnění [30].

76. Za těchto okolností Soudní dvůr v ustálené judikatuře konstatoval, že vnitrostátní právní předpisy na ochranu spotřebitele, které jdou nad rámec cílů stanovených směrnicí 85/374, jsou vzhledem k požadované úplné harmonizaci v rozporu se směrnicí [31].

77. Jak jsem již vysvětlila, je v této souvislosti cílem desetileté promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 zaručit výrobcům pevné konečné datum jejich objektivní odpovědnosti. Je tak nejen omezeno další zatížení výrobce, ale současně je riziko vzniku odpovědnosti výrobce snáze pojistitelné [32].

78. Těchto dvou cílů lze dosáhnout pouze v případě, že počátek a konec běhu desetileté

28 — Srov. Schaub, R., „Abschied vom nationalen Produkthaftungsrecht? Anspruch und Wirklichkeit der EG-Produkthaftung“, *ZEuP* 2003, s. 562, s. 570; Schroeter, U., „Zur historischen Auslegung sekundären Gemeinschaftsrechts und deren Grenzen am Beispiel der Produkthaftungsrichtlinie“, *ELR* 2006, s. 296, 297; Whittaker, S., „Form and Substance in the Harmonisation of Product Liability in Europe“, *ZEuP* 2007, s. 858, 866; Bacache, M., „La loi n° 98-389 du 19 mai 1998, 10 ans après“, *Resp. civ. et assur.* 2008, étude 7, bod 2.

29 — V rozsudcích Komise v. Francie (bod 18), Komise v. Řecko (bod 14) a González Sánchez (bod 27), uvedených v poznámce pod čarou 24, Soudní dvůr správně zdůraznil, že mnoho směrnic týkajících se spotřebitelů v tomto ohledu výslovně stanoví, že členské státy mohou v oblasti působnosti této směrnice přijmout nebo zachovat přísnější předpisy na ochranu spotřebitele, a zajistit tak vyšší úroveň ochrany spotřebitelů. Srov. článek 8 směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy (Úř. věst. L 158, s. 59; Zvl. vyd. 13/10, s. 132), článek 8 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd.15/02, s. 288), článek 14 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. L 144, s. 19; Zvl. vyd. 15/03, s. 319), čl. 8 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží (Úř. věst. L 171, s. 12; Zvl. vyd. 15/04, s. 223).

30 — Podle sedmého bodu odůvodnění směrnice 85/374 znamená spravedlivé rozdělení rizika mezi poškozenou osobu a výrobce, že výrobce by měl mít možnost zprostit se odpovědnosti, pokud předloží důkaz o existenci určitých polehčujících okolností.

31 — Za základní rozsudky jsou považovány rozsudky Komise v. Francie a Komise v. Řecko uvedené v poznámce pod čarou 24. V těchto rozsudcích je stanoveno, že směrnici odporuje: rozšíření definice škody v důsledku nedodržení spoluúčasti spotřebitele ve výši 500 eur stanovené v čl. 9 odst. 1 písm. b) (rozsudky Komise v. Francie, body 26 a násl., a Komise v. Řecko, bod 34), ve vztahu ke spotřebiteli neomezené uplatnění odpovědnosti výrobce na dodavatele (rozsudek Komise v. Francie, body 36 a násl.), zavedení dodatečných skutkových předpokladů pro osvobození od odpovědnosti podle čl. 7 písm. d) a e) (rozsudek Komise v. Francie, bod 42 a násl.). V následné judikatuře byla jako odporující směrnici klasifikována: zákonná úprava, podle které dodavatel ve vztahu ke spotřebiteli nastupuje do odpovědnosti výrobce (rozsudek Skov Æg, uvedený v poznámce pod čarou 24, potvrzený rozsudkem ze dne 5. července 2007, Komise v. Dánsko, C-327/05, Sb. rozh. s. I-93), a omezení možnosti dodavatele zprostit se odpovědnosti podle čl. 3 odst. 3 na případy, kdy je výrobce neznámý (rozsudek ze dne 14. března 2006, Komise v. Francie, C-177/04, Sb. rozh. s. I-2461).

32 — Viz k tomu bod 47 a násl. tohoto stanoviska.

lhůty bude v celém Společenství jednotný. Za těchto okolností se běh promlčení v článku 11 směrnice 85/374 určí na základě objektivně zjistitelných kritérií: lhůta počíná běžet deset let od okamžiku, kdy výrobce uvede výrobek do oběhu. Aby nedocházelo k tomu, že v právních předpisech členských států bude stavění a přerušení promlčení upraveno různým způsobem, stanovil zákonodárce v článku 11 taxativní důvody přerušení běhu promlčení tak, že toto promlčení může být přerušeno pouze podáním podnětu k zahájení řízení proti výrobci. Podáním žaloby proti jiné osobě, než je výrobce, se tudíž běh desetileté lhůty nepřerušuje [33].

79. Z pohledu systematiky je z taxativní úpravy důvodů přerušení běhu promlčení podle článku 11 směrnice 85/374 zjevné, že práva udělená na základě této směrnice, která podle článku 11 zanikla, nemohou být v rámci řízení zahájeného proti dodavateli uplatněna u soudu ani formou záměny účastníků řízení, která je v souladu s vnitrostátním právem procesním. Pokud by poškozený, jehož nároky vůči výrobci již zanikly, mohl docílit toho, aby tento výrobce vstoupil jako žalovaný do jiného řízení, ve kterém byly totožné nároky uplatněny vůči dodavateli, znamenalo by to nový důvod přerušení běhu promlčení. V takovém případě by totiž v důsledku zahájení řízení proti společnosti chybně považované za výrobce mohl být *de facto* přerušen běh promlčení i ve vztahu k výrobci. V článku 11 stanovená horní hranice časového omezení odpovědnosti výrobce by tak byla překročena, což je vyloučeno s ohledem na cíl úplné harmonizace v této oblasti sledovaný směrnicí 85/374.

80. Vzhledem k výše uvedenému jsem došla k závěru, že tato vnitrostátní úprava, podle které může poškozený dosáhnout toho, aby výrobce, který je uplynutím promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 zproštěn odpovědnosti, vstoupil formou záměny žalovaného do řízení, ve kterém byla práva udělená na základě této směrnice mylně, ale včas uplatněna vůči jiné společnosti, není slučitelná se směrnicí 85/374.

33 — Generální advokát L. A. Geelhoed ve svém stanovisku ve věci O'Byrne (uvedeném v poznámce pod čarou 3, bod 58) správně zdůraznil, že běh desetileté promlčecí lhůty se nepřerušuje, pokud poškozená osoba mylně zahájila řízení proti osobě, která není výrobcem ve smyslu článku 3. Srov. obdobně Taschner, H. C./Frietsch, E. (dílo citované v poznámce pod čarou 17), článek 11 směrnice, bod 8, kde se uvádí, že pokud během soudního řízení vyjde najevo, že řízení bylo zahájeno proti nesprávné osobě, zaniká nárok ve vztahu k osobě skutečně povinné. Stejně Kullmann, H. J. (dílo citované v poznámce pod čarou 19), s. 152.

3. Analýza předpokladů uvedených v otázce položené House of Lords a jejich důsledků pro použití směrnice 85/374

a) Promlčecí lhůta podle článku 11 směrnice 85/374 a záměna žalovaného před jejím uplynutím

81. Jak jsem již uvedla, APSA tvrdí, že o domněnkách, které byly základem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, totiž že APMSD není výrobcem ve smyslu článku 3 směrnice 85/374 a že proti společnosti APSA byla poprvé podána žaloba až po uplynutí desetileté promlčecí lhůty, nebylo v původním řízení dosud rozhodnuto. Komise se kromě toho jednoznačně přiklání k názoru, že APMSD má být kvalifikována jako výrobce podle čl. 3 odst. 3, a za těchto okolností tudíž navrhuje, aby byla předběžná otázka přeformulována.

i) Běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 ve věci, jako je věc v původním řízení

83. Podle článku 11 směrnice 85/374 zanikají práva udělená poškozené osobě na základě této směrnice uplynutím deseti let ode dne, kdy výrobce uvedl daný výrobek do oběhu.

82. Jelikož Soudní dvůr může předkládajícímu soudu poskytnout všechny užitečné údaje, které mu umožní rozhodnout spor v původním řízení, budu se podrobněji zabývat oběma základními předpoklady House of Lords a současně objasním, jakým způsobem je obvykle třeba stanovit běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 v případě, jako je případ dotčený v tomto řízení, a jakým způsobem má být ve světle směrnice posuzována záměna žalovaného v neprospěch výrobce, pokud byla žádost o záměnu účastníků řízení podána před uplynutím promlčecí lhůty. Poté se budu zabývat důsledky, které má kvalifikace dodavatele, jako je APMSD, jako výrobce ve smyslu článku 3 směrnice 85/374 v případě, o jaký se jedná ve věci v původním řízení.

84. Otázka týkající se určení přesného okamžiku, kdy je výrobek uveden do oběhu, již byla položena v první předběžné otázce High Court of Justice a byla jednoznačným způsobem zodpovězena v rozsudku O'Byrne.

85. Soudní dvůr rozhodl, že výrobek je uveden do oběhu až od okamžiku, kdy je výrobní proces provedený výrobcem ukončen a výrobek vstupuje do procesu prodeje, kdy je

nabízen veřejnosti za účelem používání nebo spotřeby [34]. V této souvislosti platí, že převedení výrobku na dceřinou společnost, která je formálně součástí distribučního řetězce, není považováno za uvedení do oběhu, jestliže je tento převod uskutečněn pouze v rámci koncernu, aniž by při něm výrobce ztratil kontrolu nad výrobkem [35].

86. Jestliže by vnitrostátní soudy v původním řízení nakonec potvrdily, že vztah mezi APSA a APMSD je tak úzký, že APMSD nemůže, pokud jde o dotčené vakcíny, rozhodovat o svém jednání samostatně, byla by vakcína dodaná APMSD uvedena na trh v okamžiku, kdy by ji tato společnost prodala třetí osobě.

87. Z předběžné otázky v této souvislosti vyplývá, že datum, kdy APSA odeslala vakcínu společnosti APMSD, bylo v původním řízení určeno velmi přesně. Vakcína byla odeslána dne 18. září 1992 a společnosti APMSD byla doručena dne 22. září 1992. Přesný okamžik, kdy APMSD vakcínu prodala ministerstvu zdravotnictví, však nebyl určen. Podle předkládajícího soudu se tento prodej uskutečnil „pravděpodobně na konci září 1992 nebo na začátku října 1992“. Dne 3. listopadu 1992 byl odpůrce touto vakcínou očkován.

88. Dne 16. října 2002 podal žalobce podnět k zahájení řízení proti APSA, aby uplatnil svá práva, která mu byla udělena směrnicí 85/374.

89. Jestliže by desetiletá promlčecí lhůta měla začít běžet až převedením vakcíny společností APSA na ministerstvo zdravotnictví, musel by být určen přesný okamžik prodeje vakcíny společností APMSD ministerstvu zdravotnictví, aby bylo stanoveno datum počátku běhu promlčecí doby. Bez ohledu na to, zda by za tohoto předpokladu byl běh promlčecí lhůty pro APSA včas přerušen podáním žaloby proti APMSD [36], bylo by dne 16. října 2002 soudní řízení proti APSA v každém případě zahájeno před uplynutím desetileté lhůty, pokud by byla vakcína prodejem ministerstvu zdravotnictví uvedena do oběhu nejdříve dne 16. října 1992 [37].

34 — Rozsudek O'Byrne (uvedený v poznámce pod čarou 3, bod 32).

35 — Viz bod 39 a násl. tohoto stanoviska.

36 — Viz bod 109 a násl. tohoto stanoviska.

37 — Ačkoli směrnice 85/374 výslovně nestanoví způsob počítání běhu lhůt, musí být – s ohledem na požadovanou harmonizaci – také počítání běhu lhůt jednotné v celém Společenství. Zde se zdá být vhodné, s ohledem na cíle sledované směrnicí, vycházet z právních aktů Společenství, které stanoví metody výpočtu, podle kterých se den, kdy došlo k události, od které počíná běžet lhůta, podle latinské maximy *dies a quo non computatur in termino* do běhu lhůty nezapočítává (srov. článek 80 a násl. jednacího řádu Soudního dvora). Je tak zajištěno, že spotřebitel může plně využít lhůtu, která je mu dána k dispozici (srov. rozsudek ze dne 15. ledna 1987, Misset, 152/85, Recueil, s. 223, k článku 80 a násl. jednacího řádu Soudního dvora). Lhůta podle článku 11 směrnice 85/374 tudíž v zásadě končí uplynutím dne, který se v desátém roce svým číslem shoduje se dnem, kdy byl výrobek uveden do oběhu.

90. I v případě, že by již nebylo možné zjistit přesný okamžik prodeje vakcíny ministerstvu zdravotnictví, a bylo by ho možné pouze vymezit na období mezi dnem 22. září 1992 – datem přijetí vakcíny v APMSD – a dnem 3. listopadu 1992 – očkování odpůrce – byl by zahájením řízení proti společnosti APSA dne 16. října 2002 v každém případě běh promlčecí lhůty včas přerušen. Pokud by APSA namítala promlčení, musela by také prokázat okamžik uvedení vakcíny do oběhu [38]. Pokud by APSA jako výrobce mohla tento okamžik pouze vymezit jako určité období, které začíná více než deset let před podáním žaloby, ale končí méně než deset let před jejím podáním, nesla by APSA jako výrobce nejen důkazní břemeno, ale také důkazní riziko určení přesného okamžiku zahájení běhu promlčecí lhůty [39]. I v případě, že by nebyl určen přesný okamžik uvedení do oběhu, bylo by soudní řízení dne 16. října 2002 v každém případě zahájeno včas, a mělo by tudíž účinky přerušení běhu promlčecí lhůty.

ii) Možnost záměny účastníků řízení v neprospěch výrobce před uplynutím promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374

91. Směrnice 85/374 nestanoví procesní nástroje, které je třeba použít, pokud chce poškozená osoba vůči výrobci uplatnit práva, která jsou jí udělena podle této směrnice. Jestliže vnitrostátní procesní právo umožňuje v rámci již probíhajícího řízení nahradit žalovaného jiným žalovaným, a uplatnit tak u soudu nároky vůči žalovanému, který vstoupil do řízení, je třeba takovou záměnu účastníků řízení v zásadě považovat za přípustnou formu zahájení řízení proti výrobci.

92. Před uplynutím promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 může dodavatel v rámci záměny účastníků řízení, která je v souladu s vnitrostátním právem procesním, vstoupit jako žalovaný do jiného řízení, ve kterém byly nároky z odpovědnosti za vadný výrobek chybně uplatněny vůči jiné společnosti.

38 — Srov. Taschner, H. C./Frietsch, E. (uvedený v poznámce pod čarou 17) článek 11 směrnice, bod 4; Dommering-van Rongen, L. (uvedený v poznámce pod čarou 13), s. 173.

39 — Srov. Schmidt-Salzer, J., Kommentar EG-Richtlinie Produkthaftung, svazek 1, Heidelberg 1986, čl. 11, bod 14; Borghetti, J.-S. (dílo citované v poznámce pod čarou 15), bod 512, s. 492, zejména pozn. pod čarou 271; Graf von Westphalen, F. (dílo citované v poznámce pod čarou 13), § 79, bod 17.

93. To samé platí v případě, kdy byl běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 přerušen tím, že poškozený zahájil proti výrobci samostatné řízení. Jelikož účinek tohoto přerušení promlčení přesahuje konkrétní řízení, bylo by se směrnicí 85/374 slučitelné, pokud by výrobce v návaznosti na první řízení mohl prostřednictvím záměny účastníků řízení, která je v souladu s platným vnitrostátním právem, vstoupit jako žalovaný do jiného řízení, ve kterém byly totožné nároky mylně uplatněny vůči jiné společnosti.

i) Kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty, příp. odstavce 3 směrnice 85/374

95. Podle funkčního výkladu pojmu „výrobce“, ze kterého Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne vycházel, se na subjekt, který distribuuje výrobek, vztahuje pojem „výrobce“ *stricto sensu* ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374, jestliže vztah mezi výrobcem a dodavatelem je tak úzký, že si výrobce po převedení výrobku na tohoto dodavatele *de facto* ponechává kontrolu nad převedeným výrobkem [40]. Pokud by byl takový úzký vztah nakonec vnitrostátními soudy v původním řízení potvrzen, musela by být APMSD spolu s APSA považována za výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374.

b) Důsledky kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu článku 3 směrnice 85/374

96. Kromě toho podle čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374 platí, že pokud nelze určit výrobce výrobku, považuje se každý dodavatel výrobku za výrobce, pokud dodavatel v přiměřené lhůtě neuvědomí poškozenou osobu o totožnosti výrobce nebo osoby, která mu výrobek dodala.

94. Z informací poskytnutých účastníky řízení a z údajů obsažených ve spisu vyplývá, že vnitrostátní soudy v původním řízení se dosud nevyjádřily ke kvalifikaci APMSD jako výrobci ve smyslu článku 3 směrnice 85/374. Dále se v této souvislosti budu zabývat předpoklady a důsledky kvalifikace dodavatele, jako je APMSD, jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty nebo odstavce 3 směrnice.

97. Kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374 tudíž připadá v úvahu v případech, kdy poškozený nemohl zjistit totožnost výrobce ve smyslu

40 — Viz bod 39 a násl. tohoto stanoviska.

čl. 3 odst. 1 směrnice. Vzhledem k jasné formulaci tohoto ustanovení ovšem nestačí pouhá neznalost totožnosti výrobce. Poškozený musí kromě toho prokázat, že totožnost výrobce zjistit nemohl [41]. Směrnice nestanoví, z jakého důvodu poškozený nezná výrobce, takže je na vnitrostátních soudech, aby posoudily, zda s ohledem na konkrétní okolnosti případu bylo možné zjistit totožnost výrobce [42].

98. Použití čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374 dále předpokládá, že dodavatel v přiměřené lhůtě neuvědomil poškozenou osobu o totožnosti výrobce nebo osoby, která mu výrobek dodala. Ačkoliv směrnice neobsahuje další údaje pro výpočet lhůty, ve které má dodavatel tyto údaje poskytnout, předpokládá se, že tato lhůta počíná běžet od okamžiku, kdy poškozený vůči dodavateli uplatní práva udělená na základě této směrnice. Aby nedocházelo k tomu, že by dodavatel zdržováním sdělení totožnosti výrobce poškozenému soudní řízení ztěžoval, nebo ho, vzhledem k uplynutí desetileté promlčecí lhůty, dokonce zcela znemožnil, je třeba vycházet z toho, že lhůta pro sdělení totožnosti výrobce nebo vlastního dodavatele začíná běžet nejpozději okamžikem, kdy poškozený v souladu s pravidly o odpovědnosti za vadné výrobky formálně požádal o náhradu škody, ať již prostřednictvím písemné výzvy nebo prostřednictvím zahájení soudního řízení. Lhůta začíná běžet pouze tehdy, pokud je nárok týkající se výrobku dostatečně individualizován.

99. Dodavatel může zabránit tomu, aby byl kvalifikován jako výrobce podle čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374, pouze tak, že označí výrobce nebo svého dodavatele. V případě, že dodavatel zná totožnost výrobce nebo svého dodavatele, nestačí ke zproštění se odpovědnosti pouhé sdělení, že není výrobcem. Dodavatel naopak musí i bez příslušné výzvy poškozeného sdělit všechny potřebné informace v přiměřené lhůtě [43].

41 — Srov. pouze: Dommering-van Rongen, L. (dílo citované v poznámce pod čarou 13), s. 92 a násl.

42 — Zpravidla se bude jednat o neoznačené výrobky nebo výrobky, které nemají na obalu nebo v návodu k použití uvedeny další údaje; srov. Taschner, H. C./Frietsch, E. (dílo citované v poznámce pod čarou 17), článek 3 směrnice, bod 24.

43 — Srov. Taschner, H. C./Frietsch, E. (dílo citované v poznámce pod čarou 17), článek 3 směrnice, bod 28; Dommering-van Rongen, L. (dílo citované v poznámce pod čarou 41), s. 93. V tomto ohledu jsou problematické vnitrostátní prováděcí předpisy, které stanoví požadavek sdělit totožnost výrobce nebo dodavatele, např. § 4 odst. 3 německého Produktshaftungsgesetz (lhůta jeden měsíc na odpověď od výzvy); oddíl 2 odst. 3 anglického Consumer Protection Act 1987 (přiměřená lhůta na odpověď od žádosti o sdělení totožnosti); oddíl 2 odst. 3 irského Liability For Defective Products Act 1991 (přiměřená lhůta na odpověď od žádosti o sdělení totožnosti). Srov. Hodges, C., „Product liability of suppliers: the notification trap“, *ELRev* 2002, 27(6), s. 758, 764.

ii) Důsledky kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty, příp. odstavce 3 směrnice 85/374

100. V případě, že by vnitrostátní soudy nakonec došly k závěru, že APMSD má být kvalifikována jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty nebo čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374, byla by APMSD podle ustanovení této směrnice jako výrobce odpovědná za škody, které byly způsobeny závadnou vakcínou.

101. Vzhledem k tomu, že poškozený v původním řízení své nároky z odpovědnosti za vady výrobku vůči APMSD uplatnil u soudu již dne 2. listopadu 2000 a odůvodnění žaloby doručil dne 1. srpna 2001, byl běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 ve vztahu k APMSD včas přerušen.

102. Navíc by tato kvalifikace APMSD jako výrobce nevyloučila podání další žaloby proti APSA. V případě, že by práva udělená na základě této směrnice byla uplatněna vůči několika výrobcům, článek 5 směrnice výslovně stanoví společnou a nerozdílnou odpovědnost výrobců ve vztahu k poškozenému, aniž jsou dotčena ustanovení vnitrostátních právních předpisů o právu na odškodnění nebo postih.

103. Zde je však třeba mít na paměti, že zahájením řízení vůči jednomu z několika výrobců ve smyslu článku 3 směrnice 85/374 se přerušuje běh promlčecí lhůty podle článku 11 této směrnice v zásadě jen ve vztahu k žalovanému výrobci. V souvislosti s tímto promlčením by přesto neměly být přehlíženy důsledky funkčního výkladu pojmu „výrobce“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374 [44].

104. I když podle systematiky směrnice jsou v případě závadnosti konečného výrobku vůči spotřebiteli odpovědni společně a nerozdílně všichni výrobci podílející se na výrobním procesu, je třeba v článku 11 směrnice 85/374 uvedenou promlčecí lhůtu v zásadě stanovit zvlášť ohledně každého výrobce zapojeného do výrobního procesu.

105. Komise ve svém písemném vyjádření navrhla jiné posouzení, podle kterého by podání žaloby proti jednomu z dodavatelů kvalifikovanému jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374 mohlo přerušit běh promlčecí lhůty podle článku 11 ve vztahu k výrobci ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty. Takový výklad však vede k tomu, že by zahájením řízení vůči výrobci ve smyslu článku 3 byl přerušen běh desetileté promlčecí

44 — Viz bod 109 a násl. tohoto stanoviska.

lhůty vůči všem ostatním výrobcům ve smyslu článku 3. Tento přístup je v rozporu s cíli směrnice 85/374, nezohledňuje judikaturu Soudního dvora a na dotaz byl Komisí na jednání relativizován.

106. Především je třeba zdůraznit, že Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne založil výklad pojmu „uvedení do oběhu", tj. události, která spouští běh promlčecí lhůty, na výrobním procesu provedeném konkrétním výrobcem ohledně konkrétního výrobku. Vzhledem k tomu, že výrobce součásti nebo dodavatel kvalifikovaný jako výrobce (součásti), který svou součást prodá dalšímu výrobci součásti nebo konečnému výrobci, obvykle tento výrobek uvádí do oběhu, začíná od tohoto okamžiku běžet promlčecí lhůta podle článku 11 směrnice [45]. Je-li více výrobců nebo dodavatelů kvalifikovaných jako výrobce propojených v řetězci vytváření hodnot, musí být začátek běhu promlčecí lhůty určen pro každého výrobce samostatně. S přístupem použitým v rozsudku O'Byrne, který podporuje konkrétní posouzení v jednotlivém případě, by bylo těžko slučitelné, pokud by v důsledku zahájení řízení proti výrobci nebo dodavateli kvalifikovanému jako výrobce byl přerušen běh promlčecí lhůty ve vztahu ke všem ostatním výrobcům zapojeným do výrobního procesu a dodavatelům kvalifikovaným jako výrobce bez ohledu na to, zda byli účastníky řízení, nebo zda o tomto řízení vůbec věděli.

107. Kromě toho je třeba si uvědomit, že účelem desetileté promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 je v podstatě to, aby výrobcům bylo zaručeno pevné datum ukončení jejich objektivní odpovědnosti [46]. Důvodem tohoto časového omezení odpovědnosti jsou především hlediska týkající se technické povahy důkazů, jelikož v čl. 7 písm. e) (vývojové riziko) a písm. f) (bezvadná součást výrobku) stanovené liberační důvody pro konečného výrobce, příp. výrobce součásti, vyžadují důkaz týkající se stavu výrobku v okamžiku jeho uvedení do oběhu. Jelikož výrobci nesou nejen důkazní břemeno, ale také důkazní riziko a postupem času je čím dál obtížnější tyto důkazy získávat, bylo by v rozporu s mechanizmem rovnováhy zájmů vytvořeným směrnicí 85/374, pokud by v důsledku podání žaloby proti jednomu výrobci nebo jako výrobci kvalifikovanému dodavateli mohla být desetiletá promlčecí lhůta přerušena ve vztahu ke všem výrobcům zapojeným do řetězce vytváření hodnot, a tudíž bez jejich vědomí, zejména proto, že taková řízení mohou být obzvláště zdlouhavá.

108. Domnívám se, že včasné zahájení řízení proti dodavateli tedy nemá účinek přerušení běhu promlčecí lhůty ve vztahu k výrobci ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice ani v tom případě, pokud by dodavatel byl podle vnitrostátních soudů kvalifikován jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice.

45 — Srov. k tomu Graf von Westphalen, F. (dílo citované v poznámce pod čarou 13), § 79, bod 18; Kullmann, H. J. (dílo citované v poznámce pod čarou 19), s. 151; Wuyts, D. (dílo citované v poznámce pod čarou 17), bod 41; Dommering-van Rongen, L. (dílo citované v poznámce pod čarou 13), s. 173 a násl.; van Empel, M./Ritsema, H. A. (dílo citované v poznámce pod čarou 17), s. 83.

46 — Viz k tomu bod 47 a násl. tohoto stanoviska.

109. Jestliže by však vnitrostátní soudy v původním řízení došly k závěru, že dodavatel, jako je APMSD, má být v důsledku svého zapojení do výrobního procesu prováděného APSA kvalifikován společně s touto společností jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374, mělo by včasné podání žaloby proti APMSD také účinek přerušení běhu promlčecí doby ve vztahu k APSA.

110. V rámci tohoto předpokladu je rozhodující skutečnost, že dodavatel, který je dostatečně úzce zapojen do výrobcem prováděného výrobního procesu, je spolu s ním považován za výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice. Jelikož ve světle funkčního výkladu pojmu „výrobce" je třeba oba tyto subjekty považovat za výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty, musí mít také promlčecí lhůta pro oba subjekty stejný průběh.

111. Za těchto okolností, a po pečlivém zvážení zájmů spotřebitelů a výrobců, Soudní dvůr v rozsudku O'Byrne sladil začátek běhu promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 pro výrobce *stricto sensu* a dodavatele zapojeného do výrobního procesu s okamžikem, kdy dodavatel uvedl výrobek na trh. S ohledem na stejné vyvažování zájmů musí mít také tato promlčecí lhůta stejný průběh.

112. Jelikož běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice může být přerušen pouze podáním podnětu k zahájení řízení, je předpokladem jednotného společného běhu promlčecí lhůty pro výrobce a dodavatele kvalifikované jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty, že podáním podnětu k zahájení řízení proti dodavateli se přerušuje běh desetileté promlčecí lhůty nejen ve vztahu k tomuto dodavateli, ale také ve vztahu k výrobci, do jehož výrobního procesu je dodavatel zapojen.

113. Vzhledem k výše uvedenému docházím k závěru, že z kvalifikace dodavatele výrobku jako jeho výrobce, o které rozhodují vnitrostátní soudy, vyplývá, že tento dodavatel je podle článku 1 směrnice odpovědný za škodu způsobenou vadou výrobku, přičemž není důležité, zda je kvalifikován jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 nebo jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice. Důsledkem kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice kromě toho je, že desetiletá promlčecí lhůta pro výrobce, do jehož výrobního procesu je dodavatel zapojen, začíná běžet až okamžikem uvedení výrobku do oběhu dodavatelem. Za tohoto předpokladu se podáním

podnětu k zahájení řízení proti tomuto dodavateli současně přerušuje běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice také ve vztahu k výrobci, do jehož výrobního procesu je dodavatel zapojen.

4. Shrnutí

114. S ohledem na výše uvedené úvahy docházím k závěru, že záměna účastníků řízení, která je v souladu s vnitrostátním právem procesním, v rámci které výrobce vstupuje jako žalovaný do řízení, ve kterém jsou uplatňována práva udělená směrnicí 85/374, je s touto směrnicí slučitelnou formou zahájení řízení proti tomuto výrobci za předpokladu, že tento výrobce nebyl v okamžiku podání žádosti o záměnu účastníků řízení zproštěn odpovědnosti v důsledku uplynutí lhůty podle článku 11 směrnice.

115. Pokud by vnitrostátní soudy v původním řízení došly k závěru, že APMSD má být kvalifikována jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty nebo čl. 3 odst. 3 směrnice, byla by i APMSD podle článku 1 směrnice 85/374 odpovědná za škodu způsobenou vadou výrobku. Z kvalifikace APMSD jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty by navíc vyplývalo, že podáním podnětu k zahájení řízení proti APMSD by se přerušil běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice také ve vztahu k APSA, do jejíhož výrobního procesu je APMSD zapojena.

VII – Závěry

116. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru, aby House of Lords odpověděl takto:

„Vnitrostátní právní úprava, která umožňuje, aby v rámci řízení, ve kterém jsou uplatňována práva udělená směrnicí Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky, byl formou záměny účastníků řízení žalovaný dodavatel nahrazen

výrobcem, je s touto směrnicí slučitelná za předpokladu, že tento výrobce nebyl v okamžiku podání žádosti o záměnu účastníků řízení zproštěn odpovědnosti v důsledku uplynutí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374.

Pokud je dodavatel kvalifikován jako výrobce ve smyslu článku 3 směrnice 85/374, je podle článku 1 směrnice 85/374 odpovědný za škodu způsobenou vadou výrobku. Z kvalifikace dodavatele jako výrobce ve smyslu čl. 3 odst. 1 první části věty směrnice 85/374 navíc vyplývá, že zahájením soudního řízení proti tomuto dodavateli se přerušuje běh promlčecí lhůty podle článku 11 směrnice 85/374 také ve vztahu k výrobci, do jehož výrobního procesu je tento dodavatel zapojen.“